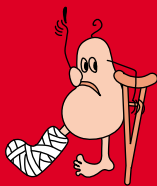

Darbā
neriskē-
ievēro
darba
drošību!

Informatīvi skaidrojošs materiāls

**NELAIMES GADĪJUMU
DARBĀ IZMEKLĒŠANAS
UN UZSKAITES KĀRTĪBA**

AIZSARDZĪBA

DARBA

Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība

Kārtību, kādā izmeklējami un uzskaitāmi nelaimes gadījumi darbā, nosaka Ministru kabineta 2002.gada 9.jūlija noteikumi Nr.293 “Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” (turpmāk — Noteikumi).

1. Personas, uz kurām attiecināmi noteikumi par nelaimes gadījumu izmeklēšanas un uzskaites kārtību.

Noteikumi attiecināmi uz tiem nelaimes gadījumiem, kas notikuši ar nodarbinātajiem un citām personām, kuras saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” ir pakļautas apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem un arodslimībām (turpmāk — cietušais).

2. Kādos gadījumos nelaimes gadījums ir jāizmeklē?

Nelaiemes gadījumu izmeklē šādos gadījumos:

- nelaimes gadījums izraisījis cietušajam darbaspēju zaudējumu uz laiku, kas ir ilgāks par vienu diennakti;
- cietušais pēc nelaimes gadījuma saskaņā ar medicīnisko atzinumu pārcelts citā darbā uz vienu darbdienu vai ilgāku laikposmu.

3. Kādus nelaimes gadījumus ir jāizmeklē?

Izmeklē visus nelaimes gadījumus, kas notikuši ar nodarbināto:

- pildot darba vai dienesta pienākumus, arī:
 - ❖ ražošanas vai mācību prakses laikā;
 - ❖ komandējuma laikā;
 - ❖ pārvietojoties starp objektiem, ja šī darbība saistīta ar darba pienākumiem;
- veicot jebkuru darbību uzņēmuma interesēs, arī ja nav bijis darba devēja rīkojuma;
- atrodoties darba devēja valdījumā esošā transportlīdzeklī maiņu starplaikā (vilcienu, lidmašīnu, jūras un upju kuģu apkalpes locekļi, autotransporta vadītāji un kravu pavadoni);

- darba laikā, arī:
 - ❖ ja darbinieks prettiesiski nonāvēts (tīši vai aiz neuzmanības) vai viņam nodarīti smagi miesas bojājumi, pildot darba vai dienesta pienākumus;
 - ❖ ar darba vai dienesta pienākumu pildīšanu saistīta strīda laikā;
 - ❖ izmantojot personisko transportlīdzekli, kuru ar darba devēja rakstisku rīkojumu izmanto darba vai dienesta vajadzībām vai darba devēja uzdevumā;
- atrodoties darba devēja valdījumā esošā transportlīdzeklī ceļā uz darbu vai no darba;
- uzņēmuma teritorijā vai citā darba vietā darba laikā un noteiktajos pārtraukumos (piemēram, tehnoloģiskajos pārtraukumos, pusdienas pārtraukumos), nodarbinātajam sakārtojot darba vietu, lietojot darba aprīkojumu un individuālos aizsardzības līdzekļus, atrodoties sanitārajās un sadzīves telpās, kā arī ražošanas objektu vai iekārtu avārijas laikā un nodarbinātajam pārvietojoties uz darba vietu pirms darba sākuma vai no tās pēc darba beigām;
- ja vienreizēja (ne vairāk kā vienas darba maiņas laikā) darba vides riska faktoru iedarbība uz organismu izraisījusi akūtu profesionālu saslimšanu, darba vides riska faktoru iedarbība izraisījusi hronisko saslimšanu saasināšanos vai dabas katastrofa (piemēram, zemestrīce, nogruvums, plūdi, vētra), dzīvnieki un kukaiņi izraisījuši nodarbinātā veselības traucējumus;
- nonākot saskarē ar inficētām asinīm vai citiem inficētiem (iespējams, inficētiem) šķidrumiem un ja ir inficēšanās varbūtība, bet nav radusies tūlītēja darbnespēja;
- pie cita darba devēja viņa pilnvarotas personas vadībā;
- glābjot personas dzīvību, aizstāvot sabiedrisko kārtību, valsts vai personas īpašumu, ja nodarbinātais ir Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieks ar speciālo dienesta pakāpi (arī tad, ja nelaimes gadījums noticis no dienesta pienākumu pildīšanas brīvajā laikā).

4. Kas jādara, ja noticis nelaimes gadījums?

Ja noticis nelaimes gadījums, nodarbinātais un nelaimes gadījuma liecinieki nekavējoties par to ziņo:

- darba devējam;
- tiešajam darba vadītājam, vai
- darba aizsardzības speciālistam.

Citas personas, kuras saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir pakļautas apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem un arodslimībām, par nelaimes gadījumu ziņo Valsts darba inspekcijai (turpmāk — Inspekcija).

Darba devējs, tiešais darba vadītājs vai darba aizsardzības speciālists un liecinieki:

- nekavējoties sniedz nelaimes gadījumā cietušajam pirmo palīdzību;
- nodrošina medicīnisko palīdzību (nogādā cietušo ārstniecības iestādē vai izsauc neatliekamo medicīnisko palīdzību).

Darba devējs no ārstniecības iestādes pieprasa šo noteikumu izziņu par veselības traucējumu smaguma pakāpi, kurā ārstniecības iestāde norāda:

- vai veselības traucējumi ir smagi vai nav smagi;
- nelaimes gadījumā cietušo ķermeņa daļu;
- nelaimes gadījumā gūto veselības traucējumu veidu;

Ārstniecības iestāde triju dienu laikā pēc darba devēja vai inspekcijas pieprasījuma saņemšanas izsniedz izziņu.

Līdz nelaimes gadījuma izmeklēšanas sākumam notikuma vieta jāsiglabā neskarta, ja tas neapdraud cilvēku dzīvību un vidi, neizraisa avāriju vai ugunsgrēku un netraucē darba procesu.

5. Kas izmeklē nelaimes gadījumu?

Nelaiimes gadījuma izmeklēšanas veicēju nosaka atkarībā no tā, ar ko noticis nelaimes gadījums:

- Ja nelaimes gadījums noticis ar nodarbināto, kurš strādā pie darba devēja:

Nelaiimes gadījumu izmeklē izmeklēšanas komisija, kuru ar rakstisku rīkojumu triju darbdienu laikā izveido darba devējs.

Komisijas sastāvā jāiekļauj:

- ❖ darba devēja norīkota persona;
 - ❖ darba aizsardzības speciālists vai persona, kura pilda darba aizsardzības speciālista pienākumus;
 - ❖ nodarbināto uzticības persona vai galvenā uzticības persona;
 - ❖ citi speciālisti, ja tas nepieciešams.
- Ja nelaimes gadījums noticis ar nodarbināto, kurš uz laiku nodarbināts pie cita darba devēja viņa pilnvarotas personas vadībā vai uz laiku nosūtīts pildīt dienesta pienākumus citā iestādē:

Nelaiimes gadījumu izmeklē izmeklēšanas komisija, kuru ar rakstisku rīkojumu triju darbdienu laikā izveido darba devējs.

Komisijas sastāvā jāiekļauj:

- ❖ darba devēja norīkota persona;
 - ❖ darba aizsardzības speciālists vai persona, kura pilda darba aizsardzības speciālista pienākumus;
 - ❖ nodarbināto uzticības persona vai galvenā uzticības persona;
 - ❖ cita darba devēja pilnvaroto personu vai tās iestādes pārstāvi, kurā cietušais pildījis dienesta pienākumus;
 - ❖ citi speciālisti, ja tas nepieciešams.
- Ja nelaimes gadījums noticis ar nodarbināto, kurš strādā pie darba devēja, kas nodarbina ne vairāk kā piecus nodarbinātos, nelaimes gadījumu izmeklē inspekcijas amatpersona kopīgi ar darba devēja pilnvarotu personu.
 - Ja nelaimes gadījums noticis ar citu personu, kura saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir pakļauta apdrošināšanai pret nelaimes gadījumiem un arodslimībām, nelaimes gadījumu izmeklē Inspekcija.

Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs nelaimes gadījumu izmeklē ar iestādes priekšnieka rakstisku rīkojumu izveidota komisija ne mazāk kā triju amatpersonu sastāvā. Komisijas sastāvā iekļauj personāla nodaļas amatpersonu un citus speciālistus.

6. Kad tiek sastādīts nelaimes gadījuma akts un kad atzinums?

- Aktu par nelaimes gadījumu darbā sastāda komisija vai inspekcijas amatpersona pēc nelaimes gadījuma izmeklēšanas, kas jāpabeidz sešu darba dienu laikā. Akts tiek sastādīts atbilstoši Noteikumos dotajam paraugam, un tajā jānorāda ziņas par komisijas sastāvu, darba devēju, darba vadītāju, cietušo darbinieku, veselības traucējumu smaguma pakāpi un citas ziņas.
- Atzinumu sastāda, ja izmeklēšanā noskaidrots, ka:
 - ❖ darbspēju zaudējums vai nāve iestājusies alkoholisko, narkotisko, toksisko, psihotropo vai citu kaitīgo vielu vai produktu lietošanas dēļ un to nav izraisījusi minēto vielu izmantošana darba procesā vai attiecīgo vielu neatbilstoša glabāšana vai pārvietošana;
 - ❖ nāves cēlonis nav saistīts ar nelaimes gadījumu, un to apliecina tiesu medicīnas ekspertīzes atzinums;
 - ❖ izdarīta pašnāvība vai tās mēģinājums, un to apstiprina tiesībsardzības institūcijas;
 - ❖ nelaimes gadījums noticis, nodarbinātajam izdarot noziedzīgu nodarījumu, un par to ir ierosināta krimināllieta, izņemot gadījumu, ja nodarbinātais tiek saukts pie kriminālatbildības par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpšanu, vadot transportlīdzekli. Ja pret nelaimes gadījumā cietušo darbinieku ierosinātā krimināllieta izbeigta pierādījumu trūkuma dēļ vai noziedzīga nodarījuma sastāva trūkuma dēļ vai tiesa pasludinājusi attaisnojošu spriedumu, 15 dienu laikā pēc lēmuma par krimināllietas izbeigšanu pieņemšanas vai attaisnojošā sprieduma spēkā stāšanās jā sastāda akts par nelaimes gadījumu darbā;

- ❖ nelaimes gadījums noticis pirms darba laika vai pēc darba laika, noteiktajā tehnoloģiskā procesa pārtraukumā, pusdienas pārtraukumā vai citā pārtraukumā un nav konstatēta darba vides riska faktoru iedarbība, izņemot gadījumus, ja persona saskaņā ar tās dienesta pienākumiem glābusi citu personu vai īpašumu un novērsusi draudošās briesmas;
- ❖ nelaimes gadījums noticis strīda laikā, un tā cēlonis nav saistīts ar darba pienākumu pildīšanu;
- ❖ nav darba līguma ar darba devēju vai citu juridisko dokumentu, kas apliecina, ka cietušais ir nodarbināts pie attiecīgā darba devēja. Ja ir tiesas spriedums par to, ka nelaimes gadījumā cietušais ticis nodarbināts pie attiecīgā darba devēja, 15 dienu laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās jā sastāda aktu par nelaimes gadījumu darbā;
- ❖ nelaimes gadījums noticis, Iekšlietu ministrijas sistēmas darbiniekam ar speciālo dienesta pakāpi pārkāpjot reglamentu, rīkojumu (pavēļu) un normatīvo aktu prasības, izņemot gadījumus, ja tas izdarīts, glābjot citas personas dzīvību, dienesta interesēs vai aizstāvot sabiedrisko kārtību un īpašumu.

Ja par nelaimes gadījumu nav paziņots darbdienas laikā vai nelaimes gadījumā cietušajam darbaspēju zaudējums iestājies vēlāk, komisija vai inspekcijas amatpersona izmeklē nelaimes gadījumu un mēneša laikā pēc rakstiska iesnieguma vai citas rakstiskas informācijas par nelaimes gadījumu saņemšanas sastāda aktu vai atzinumu.

7. Cik eksemplāros sastāda aktus un atzinumus un kam tos nosūta?

Aktu vai atzinumu sastāda četros eksemplāros. Pirmajam eksemplāram pievieno izmeklēšanas materiālus (rikojumu par komisijas izveidošanu, medicīnisko atzinumu, nelaimes gadījumā cietušā, liecinieku un atbildīgo amatpersonu paskaidrojumus, plānus, shēmas un dokumentus, kas raksturo notikuma vietu, mašīnas, mehānismus, iekārtas, darba vides riska faktoros).

Ja nelaimes gadījumā cietuši vairāki nodarbinātie, aktu vai atzinumu, kā arī paziņojumu par nelaimes gadījumā darbā gūtajiem veselības traucējumiem sastāda par katru cietušo vai bojā gājušo.

Akta vai atzinuma pirmo eksemplāru un izmeklēšanas materiālus glabā darba devējs. Vienu akta vai atzinuma eksemplāru darba devējs vai inspekcijas amatpersona nekavējoties nosūta:

- cietušajam vai personai, kura pārstāv viņa intereses;
- inspekcijai vai Iekšlietu ministrijai (ja cietušais ir Iekšlietu ministrijas darbinieks ar speciālo dienesta pakāpi);
- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras filiālei pēc nodarbinātā dzīvesvietas;

8. Kad un kā tiek veikta nelaimes gadījuma speciālā izmeklēšana?

Nelaimes gadījuma speciālo izmeklēšanu veic, ja nelaimes gadījumā:

- konstatēta viena vai vairāku cietušo nāve;
- cietušajam konstatēti smagi veselības traucējumi.

Speciālo izmeklēšanu veic Inspekcijas amatpersona. Tā pieaicina darba devēja norīkoto personu, nodarbinātā uzticības personu un attiecīgus speciālistus, ja nepieciešams.

Ja nelaimes gadījums ir izraisījis divu vai vairāku nodarbināto nāvi, speciālo izmeklēšanu veic inspekcijas izveidota speciālās izmeklēšanas komisija.

Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs nelaimes gadījuma speciālo izmeklēšanu veic ar iekšlietu ministra rīkojumu izveidota speciālās izmeklēšanas komisija.

Inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija 15 darbdienu laikā veic nelaimes gadījuma speciālo izmeklēšanu un sagatavo attiecīgus dokumentus. Speciālās izmeklēšanas termiņu var pagarināt ar inspekcijas direktora (Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs ar Iekšlietu ministrijas) rīkojumu.

Veicot speciālo izmeklēšanu, inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija ir tiesīga:

- pieprasīt rakstiskus un mutiskus paskaidrojumus no darba devēja, lieciniekiem, nelaimes gadījumā cietušā un atbildīgajām amatpersonām
- pieprasīt, lai darba devējs:
 - ❖ pieaicina speciālistus un ekspertus;
 - ❖ nodrošina iespēju veikt tehniskos aprēķinus un laboratoriskos mērījumus, novērtēt drošības atbilstību, fotografēt bojātos objektus un notikuma vietu, kā arī veic citas speciālajai izmeklēšanai nepieciešamās darbības un sedz izdevumus, kas saistīti ar minētajiem pasākumiem;
 - ❖ iesniedz speciālajai izmeklēšanai nepieciešamos materiālus un izziņas;
 - ❖ nodrošina speciālās izmeklēšanas komisiju ar transportlīdzekļiem un sakariem;
 - ❖ nodrošina speciālās izmeklēšanas materiālu pavairošanu;
 - ❖ ja nepieciešams, nodrošina speciālajā izmeklēšanā iesaistītās personas ar attiecīgu aizsargapģērbu, apaviem un citiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem;
- pieprasīt no valsts institūcijām ar nelaimes gadījuma izmeklēšanu saistīto materiālu kopijas;
- izmeklējot ceļu satiksmes negadījumu, iepazīties ar attiecīgajiem dokumentiem Ceļu policijas pārvaldē.

Pēc speciālās izmeklēšanas beigšanas inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija, pamatojoties uz izmeklēšanā iegūtajiem materiāliem, sastāda aktu vai atzinumu.

Inspekcijas amatpersona vai speciālās izmeklēšanas komisija pēc dokumentu sagatavošanas triju darbdienu laikā nosūta:

- speciālās izmeklēšanas materiālu oriģinālus — darba devējam;
- akta vai atzinuma oriģinālu:
 - ❖ Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai;
 - ❖ tai Valsts policijas pārvaldei (nodaļai), kuras darbības zonā noticis nelaimes gadījums;
 - ❖ cietušajam vai personai, kura pārstāv viņa intereses;
- akta vai atzinuma oriģinālu un izmeklēšanas materiālu kopijas — inspekcijai vai Iekšlietu ministrijai (ja cietušais ir Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieks ar speciālo dienesta pakāpi);
- speciālās izmeklēšanas materiālu kopijas — Valsts policijas pārvaldei (nodaļai), kuras darbības zonā ir noticis nelaimes gadījums. Attiecīgā Valsts policijas pārvalde (nodaļa) pēc minēto dokumentu izskatīšanas pieņem lēmumu par krimināllietas ierosināšanu vai atteikumu ierosināt krimināllietu un informē par to inspekciju.

9. Nelaimes gadījumu uzskaitē

Nelaimes gadījumus, par kuriem sastādīts akts vai atzinums, darba devējs uzskaita un reģistrē nelaimes gadījumu darbā uzskaites žurnālā, kura paraugs dots Noteikumu pielikumā.

Nelaimes gadījumus reģistrē un uzskaita Inspekcija. Nelaimes gadījumus, kuros cietuši Iekšlietu ministrijas sistēmas darbinieki ar speciālajām dienesta pakāpēm, reģistrē un uzskaita Iekšlietu ministrija.

Ārvalstī notikušo nelaimes gadījumu inspekcija reģistrē pēc tam, kad cietušais vai persona, kura pārstāv viņa intereses, iesniedz dokumentus (to kopijas), kas apliecina nelaimes gadījumu.

ZINĀŠANAI!

- Detalizētāku informāciju par darba aizsardzības jautājumiem Tu vari saņemt **Valsts darba inspekcijā** (Rīgā, K.Valdemāra ielā 38, LV-1010, tel. 7021751 vai 7021704) vai tās reģionālajās inspekcijās.
- Ja nepieciešama informācija vai konsultācijas arrodslimību vai darba traumu gadījumā, vērsies **Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā** (Rīgā, Lāčplēša ielā 70a, LV-1011, tel. 7013692, 7013650) vai tās filiālēs Latvijas rajonos.

***Darbā neriskē -
ievēro darba drošību!***

